

Образецът на резюме на цялостна предварителна оценка на въздействието влиза в сила от 01 януари 2021 г.

РЕЗЮМЕ НА ЦЯЛОСТНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО	
Институция: МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ	Нормативен акт: Закон за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити
Период на извършване на оценката:	☐ Национално ☒ Европейско ☐ Национално и европейско ☐ Международно <i>От какво ниво възниква необходимостта от предприемане на действието?</i>
Лице за контакт: Калоян Симеонов Мадлен Манчева	Телефон и ел. поща: 02/ 9859 2479; e-mail: k.simeonov@minfin.bg 02 / 9859 2482; e-mail: m.mancheva@minfin.bg
1. Проблеми, цели и варианти на действие	
1.1. Проблем/проблеми за решаване: Проблем 1 „Съществуващи рискове от натрупване на голям брой необслужвани кредити в бъдеще, включително поради ограничен административен капацитет за обслужването им от банките и ограничени възможности за трансгранични покупки“ Основната цел на Директива (ЕС) 2021/2167 е хармонизация на мерките и правилата за разрешаване на проблема с високите равнища на необслужвани кредити и предотвратяването на тяхното бъдещо натрупване. Предвид взаимосвързаността на банковите и финансовите системи в ЕС, съществуват значителни рискове от разпространяване на отрицателните последици за икономическия растеж и финансовата стабилност сред отделните държави членки. В резултат от проведената от ЕК обществена консултация със заинтересованите страни, се установява, че сегашните размер, ликвидност и структура на вторичните пазари на необслужвани кредити в ЕС са пречка за управлението и преструктурирането на необслужваните кредити в ЕС. Сред основните пречки пред навлизането на инвеститорите на пазара са затруднения достъп до данни и информация, както и причини, свързани с фактори като данъчно облагане и със съществуващите различия в националните правни рамки по отношение на продажбата на необслужвани кредити. Относно естеството на пречките пред трансграничната дейност ключово място заемат причините, свързани с правната рамка, правилата за несъстоятелност и особеностите на национално ниво.	

От Република България се изисква, по силата на членството ѝ в Европейския съюз, да транспонира в националното си законодателство изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета относно лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС, наричана по-нататък „Директива (ЕС) 2021/2167“. Същевременно със законопроекта се цели въвеждането на правен режим за регулиране на дейността по обслужване на кредити, какъвто не съществува към настоящия момент. С предвиждането на такъв режим ще бъдат осигурени достатъчно гаранции на купувачите на кредити – международни компании за управление на активи, инвестиционни фондове и други, които нямат експертиза и опит в обслужването на кредити и не са запознати с изискванията и спецификите съответния местен пазар. В допълнение, липсата на регулация по отношение на тази дейност понастоящем създава предпоставки за установяване на множество различни практики за събиране на вземанията, нееднакво третиране на кредитополучателите и сериозна правна несигурност.

Проблем 2 „Наличие на непълноти и необходимост от усъвършенстване на съществуващия нормативен режим за купувачите на кредити в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167“

В действащото законодателство липсва също така правен режим, който да урежда в цялост условията за извършване на дейност по покупка на вземания по необслужвани кредити; правата и задълженията на купувача на кредити, както и последващите отношения между купувача и кредитополучателя, произтичащи от покупката на необслужваното вземане. В ЗКИ, е предвиден регистрационен режим за финансовите институции, които по занятие придобиват вземания по кредити, когато тази дейност е съществена за тях. В законодателството обаче липсва правен режим за юридическите лица, когато дейността по придобиване на вземания не е съществена за тях, както и за физическите лица, които придобиват такива вземания. Необходимо е да бъдат предприети мерки за прецизиране на нормативната уредба с цел създаване на ясен и ефективен режим, който да регулира покупката на кредити от физически и юридически лица в съответствие с въведеното в директивата определение за „купувач на кредити“, при запазване на високи гаранции за защита на кредитополучателите. Доколкото към момента не са предвидени изисквания за възлагане на обслужването на кредитите на специализирани и компетентни лица след продажбата им от кредитните институции на купувачите на кредити, няма ясни и надеждни механизми за проследяване на самите купувачи във връзка с последващото обслужване на кредитите. Без въвеждане на законоустановено задължение за купувачите на кредити да възлагат дейността по обслужването на квалифицирани и опитни специалисти с добра репутация, прилагането на действащото законодателство (както хоризонтално, така и секторно) в областта на защитата на потребителите не може да бъде гарантирано в достатъчна степен.

Проблем 3 „Липса на пълна и ясна регламентация на правомощията в полза на КЗП по отношение на контрола за спазване на правата на потребителите в рамките на дейността по обслужване на кредити“

В българското законодателство липсва цялостна правна рамка, която да гарантира справедливото третиране на кредитополучателите по необслужвани кредити и гарантиране зачитането на техните права след придобиването на техните вземания от купувача на кредити. В секторните закони в областта на защитата на потребителите са уредени някои изисквания към договорите, правото на защита и информация в полза на потребителите. Приложимо е и хоризонталното законодателство в областта, но с цел гарантиране спазването на правата на потребителите в целия процес от придобиването на вземането по необслужван кредит, обслужването до прекратяването на договорните отношения с тях, директивата изисква изричното регламентиране на допълнителни мерки, свързани със справедливото третиране на кредитополучателите, повишаване на тяхната информираност и осигуряване на надежден и ефективен надзор за спазване на правата и законните им интереси.

В националното законодателство липсва ясно разграничение между дейността по придобиване и последващото обслужване на необслужваните кредити, респективно установяването на стриктна регулаторна рамка относно двете дейности, които да бъдат предмет на контрол. С оглед постигане на по-голяма прозрачност, предвидимост и широки възможности за защита на правата и законните интереси на кредитополучателите, е необходимо разграничение на дейността по придобиване от дейността по обслужване на необслужваните кредити. С предвиждането на ясни правила и изисквания към двете дейности, включително в случаите когато купувачът избере да извършва сам и двете дейности, ще се осигури възможност за осъществяване на ефективен надзор за спазване на законовите правила, ще се осигури липсващата към момента предвидимост за потребителите. В допълнение, тези мерки ще доведат до повишено доверие в този сектор и по-добри гаранции за защитата на правата на кредитополучателите (потребители).

Съществуващата понастоящем възможност задълженията на всеки гражданин да бъдат събирани практически от всеки стопански субект у нас, без да съществува възможност за институционален контрол от страна на държавата върху купувачите на кредити и лицата, обслужващи кредити, както и върху способите, чрез които същите осъществяват дейността си, позволява да бъдат използвани практики, засягащи по недопустим начин достойнството и честта на потребителите и техните права и интереси. Липсата на законова регламентация дава възможност всеки икономически оператор или физическо лице, дори и осъждано да събира вземания, както и „да се търсят“ вземания с изтекла давност и произтичащи от неравноправни клаузи или приложени нелоялни търговски практики. Купувачите на кредити и лицата, обслужващи кредити често използват методи в разрез с правилата за етично поведение и комуникация с кредитополучателите, като не зачитат и не защитават неприкосновеността на личния живот, изразяващи се в злепоставяне на работното място или в дома, пред колеги и съседи.

1.2. Цели:

Цел 1 „Развитие на вторичния пазар на необслужвани кредити и въвеждане на лицензионен правен режим за лицата, извършващи дейност по обслужване на кредити, в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167“

Предвиждането на ясни правила и изисквания към обслужването на необслужвани кредити ще осигури прозрачност, предвидимост и респективно ще способства за повишаване на общественото доверие в тази дейност. Последното е от пряко значение за успешното и ефективно развитие на търговската дейност по придобиване на вземания по необслужвани кредити, което стои в основата на ефективния и развит национален пазар на необслужвани вземания. В допълнение, предвиждането на ефективен надзор и ясни процедури ще има положителен репутационен ефект върху този важен сегмент, като осигури значителни гаранции за защитата на потребителите и установи общоевропейски стандарти за извършването на дейността по обслужване на кредити. В резултат от това, подобряването на събираемостта на вземанията, повишената правна сигурност и предвидимост представляват самостоятелни и допълнителни стимули за купувачите да придобиват необслужвани кредити, натрупването на които, от своя страна, създава сериозни предизвикателства пред стабилността на банковия и финансов сектор в България. Освен това, предвиждането на правен режим за дейността по обслужване на вземанията по необслужвани банкови кредити ще има благоприятен ефект и по отношение на трансграничните покупки. Установяването на минимални европейски стандарти и изисквания към дейността ще допринесе за нейното ефективно управление от страна на купувачите, които нямат експертиза и опит в обслужването на кредити или не са запознати с националните специфики на съответния местен пазар. По този начин широк кръг международни компании за управление на активи, инвестиционни фондове и други, ще могат да навлязат на българския пазар на необслужвани кредити и да допринесат значително за намаляване на рисковете от натрупване на голям брой необслужвани кредити в балансите на банките, при наличието на установени предпазни механизми за гарантиране защита правата на кредитополучателите. Следователно

предвиждането на изисквания за лицензиране и надзор по отношение на лицата, обслужващи кредити, ще осигури постигането и на някои специфични цели на национално ниво:

- увеличаване на броя на сделките с необслужвани кредити, включително и тези с трансграничен характер и стимулиране на търсенето на необслужвани кредити и засилена конкуренция на вторичния пазар;
- начисляване на по-ниски разходи за притежателите купувачите на необслужвани кредити от страна на обслужващите кредитите лица и създаване на възможности за печалба чрез по-ниски административни разходи и/или възможност за синергични ефекти с други бизнес области;
- създаване на възможности за кредитните институции да прехвърлят вземанията си по необслужвани кредити на купувачи на кредити, които са склонни да поемат кредитен риск и имат опит в управлението му;
- осигуряване на хармонизация на лицензионните изисквания към лицата, обслужващи кредити, в Съюза и въвеждане на общоевропейски стандарти за извършването на тази дейност;
- повишаване на прозрачността, предвидимостта и правната сигурност при обслужването на вземания по необслужвани кредити, първоначално отпуснати от кредитни институции, чрез възлагане управлението им на специализирани лица, които разполагат с необходимите знания и умения за качествено, ефективно и добросъвестно изпълнение на дейността;
- установяване на ефективен национален надзор и ясни правила по отношение на дейността по обслужване на кредити и респ. укрепване на правата на кредитополучателите;
- гарантиране на ефективен и ефикасен надзор над извършващите трансгранична дейност лица, обслужващи кредити, чрез създаване на специална рамка за сътрудничеството между компетентните органи;
- адресиране на съществуващите рискове от натрупване на голям брой необслужвани кредити в бъдеще, включително поради ограничен административен капацитет за обслужването им от банките;
- разширяване на възможностите за българските купувачи на вземания за трансгранично придобиване и респ. ефективно управление на необслужвани кредити.

Цел 2 „Допълване и усъвършенстване на съществуващия нормативен режим за купувачите на кредити в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167“

С оглед ангажиментите, произтичащи от членството на Република България в ЕС, във връзка с транспонирането на изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 в националното законодателство, необходимо е да бъдат предприети мерки за прецизиране на нормативната уредба и създаване на ясен и ефективен режим, който да регулира покупката на кредити от физически и юридически лица в съответствие с въведеното в директивата определение за „купувач на кредити“, при запазване на високи гаранции за защита на кредитополучателите.

Директивата не предвижда цялостен правен режим за купувачите на кредити, но въвежда отделни изисквания към дейността им, както и някои нови, допълнителни задължения по отношение на кредитополучателите и дейността по обслужване на кредити. Предвидените нови мерки изискват съответни промени в настоящия правен режим:

- предвиждане на задължение за купувача да възложи обслужването на вземанията по необслужвани кредити, които са първоначално издадени от кредитна институция, на лице, обслужващо кредити, както и въвеждане на ефективен последващ контрол от страна на компетентните органи за спазване на това задължението;

- правна възможност в полза на купувача да избере дали да възложи обслужването на лице, обслужващо кредити, или сам да управлява и изпълнява правата и задълженията, свързани с необслужвания кредит;
- въвеждане на задължение за кредитните институции регулярно и ежегодно да уведомяват националния компетентен орган за съвкупното салдо на прехвърлените кредитни портфейли, както и за броя и размера на включените кредити и дали прехвърлянето включва договори за кредит, сключени с потребители;
- въвеждане на ясно разграничение между дейността по придобиване и последващото обслужване на необслужваните кредити, респективно установяването на стриктни изисквания към осъществяването на двете дейности, които да бъдат предмет на контрол;
- уреждане на изисквания към отношенията (включително договорни) между купувачите и лицата, обслужващи кредити, във връзка с дейността по обслужване;
- предвиждане на допълнителни правила за купувача и лицето, обслужващо кредити, във връзка със справедливото третиране на потребителите и задължението за предоставяне на информация;
- осигуряване на възможност за купувачите на кредит да получават от кредитните институции необходимата информация относно необслужвания кредит, с оглед извършване на собствена оценка на стойността на вземането и вероятността за възстановяването на средствата по него.

Цел 3 „Адаптиране на съществуващата нормативна рамка в ЗПК и ЗКНИП в съответствие с изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167, както и разширяване на компетенциите на КЗП във връзка със защитата на потребителите“

С цел да се осигури висока степен на защита на потребителите, следва да бъдат изменени Законът за потребителския кредит и Законът за кредитите за недвижими имоти на потребители, за да се гарантира, че на потребителя се представя – своевременно и преди всяка промяна на условията на договора за кредит – ясен и изчерпателен списък на всички такива промени, графикът за тяхното въвеждане и необходимите подробности, както и наименованието и адресът на националния орган, пред когото потребителят може да подаде жалба. Предложените законодателни изменения ще създадат задължения за кредиторите да имат подходящи политики и процедури, така че да полагат усилия да прилагат, когато е целесъобразно, мерки за реструктуриране в разумни граници, преди да открият процедура по реализиране на обезпечението.

Усъвършенстването на съществуващата нормативна уредба на дейността на купувачите на кредити, ще осигури постигането на следните цели:

- предвиждане на допълнителни мерки, свързани със справедливото третиране на кредитополучателите, повишаване на тяхната информираност и осигуряване на надежден и ефективен надзор за спазване на правата и законните им интереси;
- регламентиране на процедури за сътрудничество и обмен на информация между органа с правомощия в областта на защитата на потребителите и лицензиращия компетентен орган;
- предвиждане на задължение за предоставяне на предварителна информация преди условията на договора за кредит да бъдат променени;
- въвеждане на задължение за наличие на подходящи политики и процедури за реструктуриране на дълга преди да се пристъпи към принудително изпълнение.

1.3. Варианти за действие:

1.3.1. По проблем 1:

Вариант 1 „Без действие“:

При избор на този вариант в националното законодателство няма да бъдат транспонирани изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167, в частност, няма да бъде въведен лицензионен режим за лицата, които извършват дейност по обслужване на кредити като основна мярка за предотвратяване на бъдещото натрупване на необслужвани кредити.

Вариант 2 „Максимално широк обхват и стриктна регулация“:

Този вариант изисква значително разширяване на кръга обществени отношения, включени в минималния обхват на Директивата, което означава стриктни регулации и минимална възможност за адаптиране на рамката към последващи изменения или развитие в тях. В обобщен вариант регулацията ще обхване следните групи мерки:

- въвеждане на стриктна регулация на обслужването на всички кредити, издадени както от кредитни институции, така и от институции, различни от кредитните (т.е. финансови институции по смисъла на ЗКИ);
- въвеждане на правен режим относно обслужването както на необслужвани кредити, така и на обслужвани кредити;
- предвиждане на възможност за лицата, обслужващи кредити, да държат и получават средства на кредитополучатели;
- включване в обхвата на задължението за назначаване на лицето, обслужващо кредити, и на други видове необслужвани кредити, освен сключените с потребители;
- предвиждане на възможност купувачите на кредити да възлагат обслужването на физически лица с опит и експертиза в областта, но без последните да се ползват от европейски паспорт за дейността по обслужване на кредити;
- предвиждане на отговорност за лицето, обслужващо кредити, за изпълнението на задълженията на купувача на кредити съгласно националното право.

Вариант 3 „Балансиран подход“:

При този вариант се постига максимален баланс между заложените в Директивата цели и националните такива. Предлага се възползването само от дискреции, които допринасят за правилното транспониране на Директивата в националното законодателство, като едновременно с това се гарантира ефективното прилагане и адресиране на установените слабости и непълноти в действащите правила. При този подход се осигурява по-голяма гъвкавост, възможност за ефективно адаптиране на пазарните участници към новите промени, но едновременно с това се въвеждат надеждни механизми за защита на потребителите, прозрачност и проследимост на дейността по обслужване на кредити. Целта на новата регулация следва да бъде развитие на вторичния пазар на необслужвани кредити, а не въвеждането на ограничения, които на практика да доведат до обратния ефект.

Изключването на част от дискрециите, предложени във Вариант 2 (а именно съгласно съображения 17 и 18 от преамбюла, чл. 17, параграф 1 и 4), ще направи новата национална правна рамка по транспониране на директивата по-ефективна, като елиминира описаните във връзка с Вариант 2 рискове.

1.3.2. По проблем 2:

Вариант 1 „Без действие“:

При избор на този вариант няма да бъдат попълнени наличните в действащото законодателство празноти по отношение на задълженията на купувачите на кредити във връзка с управлението и

обслужването на придобитите от тях вземания по необслужвани кредити, както и други задължения, произтичащи от придобиването на вземанията. В допълнение, съществуващите правила няма да бъдат усъвършенствани и адаптирани към установените в Директивата общоевропейски стандарти.

Вариант 2 „Максимално широк обхват и стриктна регулация“:

Този вариант изисква значително разширяване на кръга обществени отношения, включени в минималния обхват на Директивата, което означава стриктни регулации и минимална възможност за адаптиране на рамката към последващи изменения или развитие в тях. От гледна точка на купувачите на кредити този подход означава предвиждане на по-големи ресурси за осъществяване на търговската им дейност, по-ограничени гъвкавост и възможност за преценка при избора между различни методи за управление на дейността по обслужване на вземания.

Вариант 3 „Балансиран подход“:

При този вариант се постига максимален баланс между заложените в Директивата цели и националните такива. Предлага се възползването само от дискреции, които допринасят за правилното транспониране на Директивата в националното законодателство, като едновременно с това се гарантира ефективното прилагане и адресиране на установените слабости и непълноти в действащите правила. При този вариант необходимите мерки, които следва да бъдат предприети от купувачите на кредити съответстват на необходимото за защитата на потребителите, без да се изискват значителни ресурси за съобразяване с изисквания, които не са били предмет на задълбочена оценка за тяхната потребност и полезност (каквито ще са налице при избор на Вариант 2) и в същото време не са в задължителния обхват на Директивата.

1.3.3. По проблем 3:

Вариант 1 „Без действие“:

При предложения вариант в законодателството няма да бъдат предвидени допълнителни мерки, свързани със справедливото третиране на кредитополучателите, повишаване на тяхната информираност в рамките на дейността по обслужване на вземания. Следователно няма да бъде въведен и режим за осъществяване на надежден и ефективен надзор от страна на компетентния орган в областта на защитата на потребителите. Във връзка с това следва да се отбележи, че втората основна цел на Директивата е осигуряване на високи нива на защита на потребителите. На следващо място потребителите няма да бъдат информирани при промяна на условията на договора за кредит, както и няма да получат възможност за реструктуриране на дълга преди да се пристъпи към принудително изпълнение.

Вариант 2 „Максимално широк обхват и стриктна регулация“:

При избора на този вариант в законопроекта по транспониране на Директивата следва да бъдат включени и подробно разписани всички разпоредби, които засягат защитата на потребителите. В това число въвеждане на изисквания за справедливо третиране на потребителите; за защита на неприкосновеността на личния им живот и на техните лични данни; за правото им на информация на всеки етап от продажбата на вземането им до погасяването му в резултат на дейността по обслужване. Освен закрепване на тези права и защитни механизми, прилагането на този вариант изисква и подробно разясняване на смисъла на тези понятия, както и практическото им изражение. Директивата позволява предвиждане на допълнителни мерки в защита на потребителите, вън от посочените в нея, както и позволява неспазването на някои изисквания (като например, предвиждането на ограничения за дейността по придобиване на вземания в чл. 17, параграф 2), ако това ще осигури по-висока защита на потребителите.

Друга възможна мярка в съответствие с Директивата е предвиждането на два компетентни органа за осъществяване на надзор при ясно разпределени между тях правомощия и ефективна

процедура за обмен на информация. Доколкото в България органът с мандат в областта на защитата на потребителите е Комисията за защита на потребителите, последната би следвало да осъществява надзор за спазване на всички мерки в тази област, включително и тези на етапа на лицензионната процедура.

С оглед постигане на ясна, хомогенна и ефективна правна уредба, необходимо е предвиждането на единен режим за защита на потребителите във връзка с придобиването и обслужването на техните вземания по необслужвани кредити с ясно посочване на приложимата уредба от секторното и хоризонтално законодателство в областта.

В допълнение, в чл. 27 от Директивата е предвидена възможност за налагане на допълнителни такси на потребителя при просрочие. В действащата към момента уредба не е предвидена възможност кредитора да определя и налага такси поради просрочие.

Вариант 3 „Балансиран подход“:

При избора на този вариант в законопроекта по транспониране на Директивата следва да бъдат включени всички разпоредби, които регламентират мерки по осигуряване на по-висока защита на потребителите. Допълване на минимално задължителния обхват на Директивата с допълнителни мерки следва да бъде извършен след подробен анализ и обосновка на необходимостта от промени, включително от гледна точка на тяхната ефективност и целесъобразност.

В този вариант се предлага предвиждането на два компетентни органа за осъществяване на надзор при ясно разпределени между тях правомощия и ефективна процедура за обмен на информация. Доколкото в България органът с мандат в областта на защитата на потребителите е Комисията за защита на потребителите, последната би следвало да осъществява надзор за спазване на всички мерки в тази област. По отношение на правомощията, свързани с лицензионната процедура, ангажираността на КЗП е ограничена до критериите и изискванията, които съответстват на действащото към момента законодателство. В този смисъл КЗП би могла да оказва съдействие на лицензиращия орган единствено във връзка с изискванията на чл. 5, параграф 1, букви е) и ж).

С оглед постигане на ясна, хомогенна и ефективна правна уредба, необходимо е предвиждането на единен режим за защита на потребителите във връзка с придобиването и обслужването на техните вземания по необслужвани кредити с ясно посочване на приложимата уредба от секторното и хоризонтално законодателство в областта.

2. Препоръчителен вариант

2.1. По проблем 1:

Вариант 3 „Балансиран подход“

Описание:

Изборът на Вариант 3 осигурява максимален баланс между заложените в Директивата цели и националните такива. При този вариант българското законодателство ще бъде приведено в съответствие със значителна част от най-добрите европейски практики в законодателствата относно обслужването на необслужвани кредити, което ще позволи на купувачите, които не могат да извършват тази дейност сами, да я възлагат на специализирани лица. Това ще повиши интереса от придобиване на такива вземания, включително и в трансграничен план. По този начин ще бъде постигнат значителен принос в постигането на целите на Директивата за развитие на ефективни и конкурентни вторични пазари на необслужвани кредити. Същевременно Вариант 3 осигурява най-голяма степен на гъвкавост, възможност за ефективно адаптиране на заинтересованите страни към новите промени, които обаче не са за сметка на надеждните механизми за защита на потребителите и които не изключват възможността на регулаторните органи своевременно да предприемат мерки при констатиране на нарушения и лошо практики за извършване на дейността. Изборът на Вариант 3 е от естество да осигури по-добри резултати за потребителите

от Вариант 2, тъй като е фокусиран основно върху тяхната защита, без включване в режима и на неограничено широк кръг адресати с различни характеристики (като МСП, големи корпорации и други). Гарантира се необходимата прозрачност и предвидимост по отношение на дейността по обслужване на вземания, която вече е предмет на изрична регулация. При този вариант се наблюдава също така оптимално въздействие върху регулаторната тежест, което кореспондира с европейските изисквания, без да ги надхвърля. Последното означава, че Вариант 3 предполага по-висока административна тежест за купувачите от Вариант 1, същата обаче представлява неизбежно следствие от повишеното ниво на сложност на правната уредба и едновременно с това необходимо условие за разрешаване на Проблем 1.

Положителни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- осигурява голяма степен на гъвкавост и възможност за адаптиране на пазарните участници към промените, като запазва оптимално въздействие върху регулаторната тежест, кореспондиращо с европейските изисквания;
- повишаване на регулаторните изисквания за дейността по обслужване на кредити, с цел постигане на по-голяма сигурност и стабилност по отношение на дейността;
- възлагането на управлението на необслужвани кредити на специализирани лица, обслужващи кредити, които разполагат с необходимите знания и умения за качествено, ефективно и добросъвестно изпълнение на дейността ще елиминира рисковете от продължаващото прилагане на различни практики за събиране на вземанията, нееднакво третиране на кредитополучателите и сериозна правна несигурност;
- повишаване на прозрачността, предвидимостта и правната сигурност при обслужването на вземания по необслужвани кредити, първоначално отпуснати от кредитни институции.

Отрицателни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- по-високи организационни и административни разходи за част от заинтересованите лица;
- въвеждането на нов режим за обслужването на вземания може да има отложен ефект върху развитието на вторичните пазари на необслужвани кредити, т. к. ще е необходимо време на пазарните участници за адаптиране;

Специфични въздействия в тригодишна перспектива:

- Въздействия върху малките и средните предприятия:

Въздействието върху силно задлъжнели МСП ще зависи от поведението на отделните лица, обслужващи кредити. В зависимост от особеностите на отделния кредитополучател, лицата, обслужващи кредити, могат да им помогнат повече от кредитните институции да постигнат подходящ профил на погасяване на своя кредит, но могат също така да прилагат съществуващите права на кредитополучателите по-стриктно от кредитните институции. В крайна сметка подобрените условия, позволяващи на кредитните институции да се освободят от необслужваните кредити в балансите си чрез продажба на кредити, следва да повлияят положително на сектора на МСП като цяло, тъй като ще осигурят поле за разширяване на банковото кредитиране към жизнеспособни предприятия.

- Административна тежест:

Новата уредба има за цел да въведе лицензионен режим за дейността по обслужване на вземания по необслужвани кредити, като установи множество изисквания към лицата, обслужващи кредити, по отношение на които компетентният орган осъществява предварителен и последващ надзор. В рамките на този режим на надзорните орган ще бъдат предоставени редица надзорни и санкционни правомощия, в т.ч. правото да издава принудителни административни мерки спрямо

купувачите на кредити; представител на купувача по смисъла на чл. 19 от Директивата; лицата, обслужващи кредити; кредитните институции; външните изпълнители; членове на органите за управление и контрол на лицето, извършило нарушение. Предвид вида и обема на предвидените в Директивата правомощия за осъществяване на надзор, същите ще бъдат разпределени между два компетентни органа – БНБ и КЗП. Предвижда се подробна уредба на правомощията на двата надзорни органа, както и правила за обмен на информация и сътрудничество както между тях, така и с други компетентни национални и чуждестранни административни органи. На избрания надзорен орган с компетенции по отношение на лицензирането на лицата, обслужващи кредити (БНБ) се вменява задължението да води регистър на лицата, обслужващи кредити, който е публично достъпен в електронен вид.

С новата нормативна уредба да бъде въведена фигурата на лице, обслужващо кредити, на което купувачът е задължен да възлага обслужването на необслужвани кредити при условията на чл. 17, параграф 1 от Директивата. Предвидена е възможност за купувача сам да избере да осъществява тази дейност, като в тези случаи той следва да се лицензира като лице, обслужващо кредити. С предвиждането на новия режим за регулиране на дейността по обслужване на кредити нормативната уредба се привежда в съответствие с добрите законодателни практики на развитите вторични пазари за необслужвани кредити.

Очаква се броя на издадените лицензи на лица, обслужващи кредити, да нарасне, което да доведе до по-високи административни разходи на тази дейност. Тези по-високи разходи ще бъдат поети от бюджетите на компетентните органи – БНБ и КЗП.

Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант:

- По отношение на получаването и държане на средства от лицето, обслужващо кредити, по чл. 6 от Директивата съществуват рискове за интересите на кредитополучателите само в случай че страната не предвиди надеждни гаранции за сигурността на средствата им. Необходимо е прилагане на допълнителни изисквания, за справяне с рисковете, които биха могли да възникнат в случай на неплатежоспособност на лицето, обслужващо кредити, а именно отделяне на сметките и средствата, както и в случай на освобождаване от отговорност на кредитополучателя. Предвиждането на задължителна застраховка професионална отговорност за тази дейност също е такъв вид допълнителна мярка.

- Възможността за преценка, предвидена в чл. 17, параграф 4 от Директивата, е от естество да създаде рискове за защита на потребителите в случай че дейността по обслужване бъде възложена на физически лица, които нямат необходимата експертиза и опит или не отговарят на определени морални, репутационни и законови изисквания. От съществено значение е и предвиждането на ефективен надзор върху тези физически лица в случаите, при които получат разрешение за обслужване на вземания при определени в закона условия.

- Възползването от дискрецията по чл. 17, параграф 5 изисква предвиждането на ефективни механизми за проследяване на изпълнението на задълженията на лицето, обслужващо кредити. Това правило осигурява по-интензивна защита на интересите на кредитополучателите, както и по-широки възможности за ефективно управление на дейността от страна на купувачите на кредити.

- Предвиждането на преходен период в съответствие с чл. 32 би било от полза за лицата, които към момента на приемане на новите регулации извършват дейности по обслужване на кредити, но поради крайния срок, посочен в Директивата - 29 юни 2024г., съществува риск от липса на достатъчно време за адаптиране на пазарните субекти към новия режим.

2.2. По проблем 2:

Вариант 3 „Балансиран подход“

Описание:

При Вариант 3 се постига максимален баланс между заложените в Директивата цели и националните такива. Предлага се възползването само от опции/дискреции, които допринасят за правилното транспониране на Директивата в националното законодателство, като едновременно с това се гарантира ефективното прилагане и адресиране на установените слабости и непълноти в действащите правила. При този вариант необходимите мерки, които следва да бъдат предприети от купувачите на кредити, съответстват на необходимото за защитата на потребителите, без да се изискват значителни ресурси за съобразяване с изисквания, които не са били предмет на задълбочена оценка за тяхната потребност и полезност (каквито ще са налице при избор на Вариант 2) и в същото време не са в задължителния обхват на Директивата. Наблюдава се оптимално въздействие върху регулаторната тежест, което също кореспондира с европейските изисквания, без да ги надхвърля. В допълнение, при този вариант се предвижда създаването на балансирана правна рамка, която би могла значително да допринесе за намаляване на рисковете от натрупване на голям брой необслужвани кредити в балансите на кредитните институции в бъдеще.

Положителни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- оптимално въздействие върху регулаторната тежест, което кореспондира с европейските изисквания, без да ги надхвърля, както и осигуряване нужната степен на гъвкавост и възможност за адаптиране на купувачите към промените;
- гарантиране на възможност за купувачите на кредити на ефективен достъп до европейския вторичен пазар на необслужвани кредити;
- повишаване на регулаторните изисквания за дейността по обслужване на кредити, с цел постигане на по-голяма сигурност и стабилност по отношение на дейността;
- възлагането на управлението на необслужвани кредити на специализирани лица, обслужващи кредити, които разполагат с необходимите знания и умения за качествено, ефективно и добросъвестно изпълнение на дейността ще елиминира рисковете от продължаващото прилагане на различни практики за събиране на вземанията, нееднакво третиране на кредитополучателите и сериозна правна несигурност;
- увеличаване на обема на информация, която трябва да се предоставя на кредитополучателите с цел повишаване на тяхната информираност
- повишаване на прозрачността, предвидимостта и правната сигурност при обслужването на вземания по необслужвани кредити, първоначално отпуснати от кредитни институции.

Отрицателни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- по-високи организационни и административни разходи за купувачите на кредити;
- завишена (спрямо Вариант 1) административна тежест.

Специфични въздействия в тригодишна перспектива:

- **Въздействия върху малките и средните предприятия:**

Директивата осигурява допълнителна закрила по отношение на МСП, чиито вземания са придобити от купувачи на кредити, които не са установени в ЕС или нямат седалище или централно управление в ЕС. Закрилата се състои в предвиждане на задължение за купувачите да възлагат обслужването на вземанията им на специализирани лица, обслужващи кредити с цел осигуряване на по-интензивна защита на законните им права и интереси.

- **Административна тежест:**

Понастоящем в националното законодателство не е регламентиран правен режим, който да урежда в цялост условията за извършване на дейност по покупка на вземания по необслужвани кредити; правата и задълженията на купувача на кредити, както и последващите отношения между купувача и кредитополучателя, произтичащи от покупката на необслужваното вземане. Не се очаква значително повишаване на административната тежест в резултат от предвиждането на допълнителни задължения на купувачите по отношение на кредитополучателите и дейността по обслужване на кредити.

С новата нормативна уредба да бъде въведена фигурата на лице, обслужващо кредити, на което купувачът е задължен да възлага обслужването на необслужвани кредити при условията на чл. 17, параграф 1 от Директивата. Предвидена е също така обаче и възможност за купувача сам да избере да осъществява тази дейност, като в тези случаи той следва да се лицензира като лице, обслужващо кредити. С предвиждането на новия режим за регулиране на дейността по обслужване на кредити нормативната уредба се привежда в съответствие с добрите законодателни практики на развитите вторични пазари за необслужвани кредити.

Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант:

- По отношение на прилагането на чл. 6 от Директивата съществуват рискове за интересите на кредитополучателите само в случай че страната не предвиди надеждни гаранции за сигурността на средствата им. Необходимо е прилагане на допълнителни изисквания, за справяне с рисковете, които биха могли да възникнат в случай на неплатежоспособност на лицето, обслужващо кредити, а именно отделяне на сметките и средствата, както и в случай на освобождаване от отговорност на кредитополучателя. Предвиждането на задължителна застраховка професионална отговорност за тази дейност също е такъв вид допълнителна мярка.

- Възможността за преценка, предвидена в чл. 17, параграф 4 от Директивата, е от естество да създаде рискове за защита на потребителите в случай че дейността по обслужване бъде възложена на физически лица, които нямат необходимата експертиза и опит или не отговарят на определени морални, репутационни и законови изисквания.

- Възползването от дискрецията по чл. 17, параграф 5 от Директивата изисква предвиждането на ефективни механизми за проследяване на изпълнението на задълженията на лицето, обслужващо кредити. В противен случай няма да бъде осигурена адекватна защита на интересите на кредитополучателите, нито широки възможности за ефективно управление на дейността от страна на купувачите на кредити.

- От гледна точка на купувачите на кредити предходният режим е от съществено значение, т.к. към настоящия момент (поради липсата на регулации за обслужването), купувачите сами организират тази дейност. Последните (в това число АДСИЦ) може да имат нужда от по-дълги срокове за съобразяване с множеството нови изисквания, въведени с Директивата..

2.3. По проблем 3:

При Вариант 3 в законопроекта по транспониране на Директивата следва да бъдат включени всички разпоредби, които регламентират мерки по осигуряване на по-висока защита на потребителите. Положително въздействие в тази посока се очаква в резултат от предвиждане на мярката за увеличаване на обема на информация, която трябва да се предоставя на клиентите за повишаване на тяхната информираност. Последното би оказало благоприятно въздействие също така и за повишаване на финансовата грамотност и за финансовото включване на уязвими групи. В сравнение с Вариант 2, при настоящия се наблюдава по-малка административна тежест и същевременно съобразяване с всички задължителни изисквания в областта на защитата на потребителите, които европейското законодателство изисква, което пък не е налице при съпоставка с Вариант 1. Следователно Вариант 3 се постига оптималния баланс между заложените в Директивата цели и националните такива. В допълнение, подобно на Вариант 2, също се предвижда определянето на два компетентни органа (БНБ и КЗП), но в този случай

относно правомощията, свързани с лицензионната процедура, ангажираността на КЗП е ограничена до критериите и изискванията, които съответстват на действащото към момента законодателство. Фокусът на нейната дейност следва да бъде поставен основно върху надзор за спазване на допълнената и прецизирана нормативна уредба в областта на защитата на потребителите в рамките на дейността по обслужване на вземания по необслужвани кредити.

Положителни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- При избора на този вариант в законопроекта по транспониране на Директивата следва да бъдат включени всички разпоредби, които регламентират мерки по осигуряване на по-висока защита на потребителите. В допълнение, предвиждането на надзорни правомощия на компетентните в областта органи ще създаде по-добри условия за социално включване на уязвими групи потребители, по-добра социална закрила и гаранции за защита на правото на неприкосновеност на личния живот.

- Увеличаване на обема на информация, която трябва да се предоставя на клиентите с цел повишаване на тяхната информираност. Това би оказало благоприятно въздействие за повишаване на финансовата грамотност, както и за финансовото включване на уязвими групи.

- Постигане на ефективно и засилено сътрудничество между надзорните органи в областта на защитата на кредитополучателите.

Отрицателни (икономически/социални/икономически) въздействия в тригодишна перспектива:

- по-високи организационни и административни разходи за купувачите на кредити;

- завишена (спрямо Вариант 1) административна тежест.

Специфични въздействия в тригодишна перспектива:

- Въздействия върху малките и средните предприятия:

Директивата осигурява допълнителна закрила по отношение на МСП, чиито вземания са придобити от купувачи на кредити, които не са установени в ЕС или нямат седалище или централно управление в ЕС. Закрилата се състои в предвиждане на задължение за купувачите да възлагат обслужването на вземанията им на специализирани лица, обслужващи кредити с цел осигуряване на по-интензивна защита на законните им права и интереси.

- Административна тежест:

Новата уредба има за цел да въведе лицензионен режим за дейността по обслужване на вземания по необслужвани кредити, като установи множество изисквания към лицата, обслужващи кредити, по отношение на които компетентният орган осъществява предварителен и последващ надзор. В рамките на този режим на надзорните органи ще бъдат предоставени редица надзорни и санкционни правомощия, в т.ч. правото да издава принудителни административни мерки спрямо купувачите на кредити; представител на купувача по смисъла на чл. 19 от Директивата; лицата, обслужващи кредити; кредитните институции; външните изпълнители; членове на органите за управление и контрол на лицето, извършило нарушение.

Предвид вида и обема на предвидените в Директивата правомощия за осъществяване на надзор, същите ще бъдат разпределени между два компетентни органа – БНБ и КЗП. Предвижда се подробна уредба на правомощията на двата надзорни органа, както и правила за обмен на информация и сътрудничество както между тях, така и с други компетентни национални и чуждестранни административни органи.

Очаква се броя на издадените лицензи на лица, обслужващи кредити, да нарасне, което да доведе до по-високи административни разходи на тази дейност. Тези по-високи разходи ще бъдат поети от бюджетите на компетентните органи – БНБ и КЗП.

Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант:

Всички допълнителни мерки, извън задължителния обхват на Директивата, които бъдат предприети на основание осигуряване на защитата на потребителите следва да бъдат подробно и пълно обосновани от гледна точка на своята полезност и необходимост.

Предвиждането на повече от един компетентен орган изисква прецизно и добре обмислено разпределяне на правомощията между органите, така че да не бъдат установени пропуски или неефективни процедури по сътрудничество и обмен на информация.

3. Разходи и ползи от вариантите за действие

Варианти за действие:	Общи годишни разходи	Общи годишни ползи
<p>Препоръчителен вариант: Създаване на национална регулация във връзка с лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити, предприемане на мерки за въвеждане в националното законодателство на изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 (Приемане на Закон за лицата, обслужващи кредити и купувачите на кредити)</p>	<p>Лицата, които възнамеряват да създават и управляват лице, обслужващо кредити, ще следва да направят съответните разходи за неговото учредяване, и да предприемат съответните действия по осигуряване на неговата финансова и организационна обезпеченост и по получаването на лиценз за извършването на такава дейност. Ще се наложат и допълнителни разходи от страна на лицето, обслужващо кредити във връзка с надзора, осъществяван от страна на БНБ и КЗП. Изграждането и поддържането на регистър, в който ще се вписват лицата, обслужващи кредити ще доведе до допълнителни разходи за БНБ.</p> <p>Новата законодателна рамка ще създаде за всяко лице, обслужващо кредити разходи в приблизителен размер на около 35 000 лв. за първата година, включващи както дължими такси в лицензионното производство пред БНБ, така и годишни такси за осъществяване на общ финансов надзор от регулатора</p>	<p>Новосъздадените разходи за заинтересованите лица ще бъдат компенсирани от предимствата от създаването на прозрачен пазар за дейност по обслужване на вземания по необслужвани кредити, доставяйки на участниците на пазара друг източник на инвестиции, като по този начин се създава нов начин за финансиране на икономиката, а също така се създава предпоставка и за устойчив икономически растеж.</p> <p>Ще се прилагат еквивалентни изисквания за извършване на дейност, както в ЕС, така и в Р България. В тази посока ще се осигури по-добра защита на кредитополучателите и по-ефективен надзор за спазване изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 в тази връзка.</p>
Вариант „Без действие“:	При този вариант националната	Ще се спестят допълнителни

	правна уредба няма да съответства на разпоредбите на Директива (ЕС) 2021/2167 с оглед защитата на кредитополучателите.	административни разходи от гледна точка на въвеждането на нови регулаторни режими и изисквания по отношение на лица, извършващи дейност по обслужване на вземания по необслужвани кредити.
<i>Опишете качествено и количествено всички значителни разходи и ползи на годишна база и коя от заинтересованите страни ще ги понесе. Използвайте приблизителни цифри и диапазони, включително парични разходи (в лв.).</i>		

4. Проведени консултации

Консултации:

През 2017 г. ЕК проведе обществена консултация със заинтересованите страни по темите относно развитието на вторичните пазари на необслужвани кредити и относно ускореното извънсъдебно изпълнение по обезпечения за обезпечени кредити, предоставени на предприятия и предприемачи. ЕК получи 62 отговора на обществената консултация, като в нея участваха респонденти от 16 държави членки. Преобладаващата част от отговорите са получени от Германия (10), Италия (8), Обединеното кралство (7) и Белгия (6). Предоставен е отговор от една държава извън ЕС - от Китай. Тъй като разглежданите въпрос засягат единния пазар и тъй като инвеститорите от трети държави имат важна роля на пазарите на необслужвани кредити много от отговорите са от международни асоциации или консултантски и юридически фирми, извършващи трансгранична дейност - 29 от становищата (57 %) попадат в тази категория, докато 22 отговора са предоставени от субекти от определена държава членка.

Във връзка със задължението за въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2021/2167 в националното законодателство в срок до 29 декември 2023 г. , предвидено в чл. 32 от директивата, е създадена междуведомствена работна група с участници от МФ, БНБ, МИИ, КЗП, МП, КЗЛД, съгласно Заповед ЗМФ -1414/20.12.2022 г. В рамките на работната група законопроектът е съгласуван както с всички участници в нея, така и с други институции по отделни въпроси от тяхна компетентност, като са получени следните становища:

- относно приложението на дискрециите в чл. 2 параграф 6 и чл. 17, параграф 4 от Директивата – становища от Камарата на частните съдебни изпълнители, от Нотариалната камара на РБ, от Висшия адвокатски съвет;
- относно включването на лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити в кръга на задължените лица по чл. 4 от ЗМИП – становище от Държавна агенция „Национална сигурност“.

5. Привеждане в действие и изпълнение

От коя дата предложението влиза в сила?

От Република България се изисква, по силата на членството ѝ в Европейския съюз да въведе в националното си законодателство Директива 2021/2167/ЕС, която следва да се прилага от 30.12.2023 г.

30.12.2023 г.
ден/ месец/ година

Коя институция ще отговаря за изпълнението на предложението и за контрола?

Контролът по изпълнението на предложението ще бъде възложен на Българската народна банка и Комисията за защита на потребителите.

Име, длъжност и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на цялостната предварителна оценка на въздействието:

Име и длъжност: Надя Даскалова

Дата: 09.02.2024 г.

Подпис: